

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 21852-01-20 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 43757-01-20 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

בעניין: ע"ו 21852-01-20:

המערער: היועץ המשפטי לממשלה

נגד

המשיב: פלוני

ובעניין: ע"ו 43757-01-20:

המערער: פלוני

נגד

המשיב: היועץ המשפטי לממשלה

פסק דין זה ניתן לפרסום

בשם המערער: עו"ד גב' בורג

בשם המשיב: עו"ד חליווה

פסק דין

1. המשיב מאושפז בכפיה בבית החולים "שער מנשה" במסלול הפלילי הקבוע בחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן – החוק), מכוחו של צו אשפוז שהוציא כלפיו בית המשפט המחוזי בחיפה ביום 9.9.19, בתפ"ח 50516-04-19 לתקופה מרבית של 7 שנים. הוועדה הפסיכיאטרית דנה בעניינו ביום 6.1.20 והחליטה להתיר לו לצאת לחופשות למשך 8 שעות, בליווי הוריו או אחד מהם. על כך מלינים שני המערערים. לטענת היועץ המשפטי לממשלה (להלן – המערער), "החלטת הוועדה הפסיכיאטרית פוגעת בתחושת הצדק, בערך ההגנה על הגוף, הפרטיות והכבוד של כל אדם בכלל ושל נשים בפרט, ובאמון הציבור במערכת אכיפת החוק. לפיכך, יש לבטלה." (ס' 17 להודעת הערעור בע"ו 21852-01-20). לטענת המערער בע"ו 43757-01-20 (אשר ייקרא להלן – המשיב), יש לדחות את ערעורו של המערער, "ולהורות על מתן חופשות

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 20-01-21852 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-43757 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

למשך 24 שעות, בליווי מי מההורים, כפי שהמליצה מנהלת המחלקה", בה מאושפז ומטופל המשיב, בבית החולים (ס' 21 להודעת הערעור בע"ו 20-01-43757).

2. המשיב יליד 1995, עובר להתרחשות הדברים כמפורט להלן התגורר תקופה קצרה בשכירות בדירה בשכונת בת-גלים בחיפה. הוריו מתגוררים בשוב, ובצמוד לביתם, יחידת מגורים בה התגוררה בשכירות א' ילידת 1993, ומכאן ההיכרות בינה לבין המשיב.

3. בגיל 17 החל המשיב להשתמש בסמים, ובהמשך נזקק לטיפול נפשי כמתואר בחוות הדעת שהוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה בתיק הפלילי הנ"ל. כשבוע ימים לפני אירוע הפרשה בה הואשם המשיב בתיק הפלילי הנ"ל, שאירעה ביום 12.4.19, ככתוב ב"כתב אישום מתוקן – במסגרת הסדר דיוני" שהוגש לתיק, חלה החמרה במצבו הנפשי, הוא "תקף פיזית עובדים במשק (של הוריו במושב עופר) בטענה שהם 'רוצים לפגוע בו'; האב הביאו לביה"ח רמב"ם בחיפה, בדרך דחף המערער את אביו, ירד מן המכונית, חזר אל המושב, ואז, כמתואר בכתב האישום המתוקן שבתיק הפלילי הנ"ל, "בזמן שהמתלוננת ישבה על אדן החלון בדירה ... [היא] קראה לו ... פתחה את הדלת והנאשם נכנס ... דיברו קצרות ... בשלב מסוים המתלוננת הסתובבה כשגבה מופנה לכיוון הנאשם, אז הנאשם אחז בכוח בזרועותיה ... דחף אותה כשפניה לכיוון הרצפה. המתלוננת נפלה, והנאשם סובב את פניה וגופה לכיוונו, נשכב מעליה והחל לגעת בגופה ... בחזה, ניסה לפתוח את רגליה, הוריד את תחתוניה ונגע עם אצבעותיו באיבר מינה, ולאחר מכן הוריד מעט את מכנסיו ... [היא] ניסתה להדוף בידיה את הנאשם כשהוא מעליה, והתחננה בפניו כי יחדל ממעשיו. הנאשם לא הרפה מאחיזתו במתלוננת אשר נאבקה בו וניסתה לשרוט אותו, עד אשר היא נשכה אותו באוזנו, הצליחה להשתחרר מאחיזתו, והחלה לברוח ממנו. ... בהמשך ... תפס הנאשם את המתלוננת פעם נוספת, קפץ עליה מאחור והפילה לרצפה. המתלוננת התנגדה ונאבקה ... כתוצאה מהמאבק נפל פח אשפה שהיה במטבח ... ותכולתו נשפכה בסמוך לראשה ... המתלוננת אחזה במכסה של קופסת שימורים שהצליחה למצוא בתכולת הפח, היכתה באמצעותו את הנאשם בעורפו וגרמה לו לחתך באורך של עד 16 ס"מ. רק אז, הרפה הנאשם את אחיזתו במתלוננת והיא הדפה אותו מעליה וברחה מהדירה."

4. לפי ההסדר הדיוני שהושג בתיק הפלילי האמור, תוקן כתב האישום המקורי בו יוחסה למשיב עבירה של אינוס – לפי ס' 345(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, העבירה שונתה לעבירה של מעשה מגונה בכוח, לפי סעיף של 348(ג)(1) לחוק העונשין, המשיב חזר בו מכפירתו, הראיות נבדקו, ולאחר שהוברר כי המשיב חולה וזקוק לאשפוז, הוציא כלפיו בית המשפט ביום 9.9.19

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 20-01-21852 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-43757 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

צו אשפוז לפי סעיף 15(א) לחוק, לתקופה מרבית של 7 שנים, החל מיום תחילת מעצרו והטיפול בו - 15.4.19.

5. מכוחו של הצו, מאושפז ומטופל המשיב בבית החולים "שער מנשה", ועניינו מובא לבדיקתה של הוועדה הפסיכיאטרית, "לפחות אחת לששה חדשים, וכן רשאית היא לדון בענינו בכל עת אם ביקש זאת החולה או המנהל" ככתוב בס' 28 של החוק.

6. ברגיל, חולפת תקופה של 6 חודשים, מתחילת האשפוז מכוח הצו עד למועד בו מובא עניינו של החולה לראשונה לבדיקתה של הוועדה. אך, במקרה דנן, דנה הוועדה בעניינו של המשיב מוקדם יותר, זאת על פי בקשת המנהל, כמפורט בהפנייתו אל הוועדה, מיום 6.10.19. בהפנייתו אל הוועדה הסביר המנהל כי המשיב מאובחן כלוקה בסכיזופרניה על רקע של שימוש בקאנאבינואידים, הוא בן 24, אושפז בשל "מצב פסיכוטי חריף מלווה בתוקפנות כלפי זולת, ניסה לאנוס את חברתו"; אין למשיב עבר פסיכיאטרי אם כי נזקק לטיפול פסיכיאטרי פרטי קצר בעבר עקב מצב פסיכוטי, אך הפסיק את הטיפול על דעת עצמו; במחלקה המשיב שקט, משתף פעולה, ללא חריגות; המסוכנות שבו הוערכה כנמוכה לעצמו ולאחרים ובסיכום נרשם כי "עקב כך שהחולה הגיע לרמיסיה תרופתית ממחלתו הממושכת, שיפוט השתפר וכעת חלקי, אינו מהווה סכנה לעצמו ולזולת, אנו מבקשים חופשות למספר שעות בליווי".

7. הוועדה דנה בכך ביום 16.10.19; שמעה גם את דברי ההורים; העריכה כי המסוכנות שבמשיב היא ברמה נמוכה לעצמו ולאחרים; החליטה להעניק למשיב חופשות בליווי ההורים למשך 8 שעות, והסבירה בנימוקה כי "במחלקה [המשיב] ללא אירועים חריגים, ללא סימנים פסיכוטיים פעילים, ... משתף פעולה, השיפוט ושיקול הדעת פגומים בצורה חלקית, ותובנה עדיין חלקית לצורך בהמשך טיפול תרופתי. המטופל מגלה חרטה על מעשיו הוריו ... מהווים רשת ביטחון ותמיכה ... מעוניינים בשיקומו של המטופל ומוכנים ללוותו בחופשותיו". הוועדה לקחה בחשבון שיקוליה גם את עמדתה של קורבן מעשה העבירה, אשר הסבירה כי היא שרויה בפחד לא רק לגבי עצמה, אלא גם "על כל אישה בחוף הכרמל", והחליטה כי "בהסתמך על מצבו הנפשי [של המשיב] כיום, ועל כך שהוא מטופל בזריקות ארוכות טווח, וכן בהסתמך על תמיכת ההורים ועל כוונתם לשמור על בנם ובעת החופשות, ולאור העובדה שאין סימנים פסיכוטיים פעילים היום ומסוכנותו נכון להיום היא נמוכה לעצמו ולאחרים, אנו מורים על חופשות עד 8 שעות, בליווי ההורים או אחד מהם."

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 20-01-21852 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-43757 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

8. על החלטה זאת של הוועדה הגיש המערער ערעור (ע"ו 19-10-28209), ובדיון מיום 17.11.19 הושגה הסכמה כי המשיב לא יצא לחופשות עד לדיון הבא בעניינו בפני הוועדה, שיערך סמוך לפני 16.1.20. עוד נרשם בפסק הדין בהליך הנ"ל כי "בדיון הבא בעניינו בפני הוועדה, הוועדה תוכל להחליט, כמובן, לגופו של עניין על פי סמכותה ולפי כלל הנתונים שיהיו בפניה", וכן כי "לדיון זה [בפני הוועדה] תוזמן גם נציגת המערער להשמיע את טענותיה".

9. על פי זה, פנה המנהל אל הוועדה ביום 29.12.19. כמקודם, סקר המנהל בהפנייתו את מסכת הנתונים לגבי המשיב; הסביר כי כיום הוא "שקט ורגוע, משתף פעולה. איטיות פסיכומטרית בולטת אך נעשה יותר עירני לאחרונה. חשיבה מאורגנת, מעט דלה. לא מגלה מחשבות שווא כרגע. שולל הזיות ... אפקט עדיין מעט ירוד, מוגבל, תואם את תוכן החשיבה. ... שולל כוונות אובדניות ותוקפניות. שיפוט ותובנה חלקיים. יכולת הפשטה מעט ירודה. את המסוכנות שבמשיב העריך הרופא כנמוכה לעצמו ולאחרים. יעד אלימות אפשרי: קיים; ובסיכום נרשם כי "עקב כך שהחולה מאוזן תרופתית, שיפוט השתפר וכעת חלקי, אינו מהווה סכנה לעצמו ולזולת, אנו מבקשים עבורו חופשות עד 24 שעות בליווי".

10. הוועדה דנה בכך ביום 6.1.20. בבדיקה היה המשיב "שקט אך מתוח ... התייחס בביקורתיות להתנהגותו האלימה ולניסיון האונס שהיה. לא גילה תכנים פסיכויטיים ולא הייתה עדות להפרעה בתפיסה. הודה שלאחרונה שמע קולות ביקורתיים לפני שלושה חודשים, ומאז פסקו. ... אפקט מתוח ומונוטוני לאורך הבדיקה, גילה תובנה לצורך בהמשך טיפול תרופתי, והתנזרות משימוש חוזר בסמים. ללא עדות לסימנים אפקטיביים מזיזיים". האבחנה הרפואית היא סכיזופרניה והפרעה פסיכוטית התנהגותית ונפשית על רקע שימוש בקנאבינואידים; המסוכנות לעצמו ולאחרים הוערכה ברמה נמוכה; הוחלט על הענקת חופשות בליווי בלבד למשך עד 8 שעות, ובנימוקים הסבירה הוועדה, בין היתר, כי תקופה ארוכה לפני ביצוע מעשה העבירה, היה המשיב שרוי "במצב נפשי לא טוב, ואף הופנה ע"י הוריו לטיפול פסיכיאטרי פרטי בקהילה. ... מאז תחילת האשפוז, חלה רגיעה במצבו בהשפעת התרופות, הקולות פסקו לדבריו לפני כשלושה חודשים, הוא מביע חרטה עמוקה על המעשה שעשה, מבין את חומרת המעשה, מיצר על כך, מביע תובנה להיותו חולה במחלה נפשית והצורך בקבלת טיפול. לפני כשבוע, לאור השיפור שחל במצבו, הוא הועבר לטיפול במחלקה פתוחה ... התרשמנו כי מדובר במשפחה תומכת שמבינה את הצורך בקבלת טיפול ... אנו סבורים כי לאור השיפור הניכר במצבו של החולה, ניתן להתחיל להוציא אותו לחופשות. בשלב זה, חופשות קצובות למספר שעות, בליווי ההורים. עיינו במכתב של קרבן העבירה. ... איננה מתגוררת בישוב עופר. אנו מבקשים כי המטופל ימנע מכל קשר עם קרבן העבירה, וכן על המחלקה ליידע את קרבן העבירה בטרם הוצאת המטופל לחופשות."

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 21852-01-20 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 43757-01-20 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

11. דיון ראשון בערעור הנוכחי התקיים ביום 20.1.20, ובסיומו נרשמה החלטה זו:

"המשיב מאושפז בביה"ח במסלול הפלילי הקבוע בחוק בטיפול בחולי נפש, לאחר פרשה חמורה מיום 12.4.19 אשר יוחסה לו בגדר עבירה של מעשה מגונה בכוח, שדינה שבע שנות מאסר ככתוב בכתב האישום בתפ"ח 50516-04-19 של ביהמ"ש המחוזי בחיפה. העניין עצמו גם נסקר בהחלטה קודמת של ביהמ"ש זה בע"ו 28209-10-19.

הוועדה הפסיכיאטרית החליטה ביום 6.1.19 לאפשר למשיב לצאת לחופשות של שמונה שעות בליווי ההורים או אחד מהם, ועל כך מלין המערער היועמ"ש אשר סבור שלא היה למשיב לצאת לחופשה האמורה ומנגד מלין גם המשיב עצמו וטוען כי ראוי היה שהוועדה תאשר למשיב לצאת לחופשה של 24 שעות כפי שהמליצה לעשות המחלקה שבה היה המשיב מאושפז. יש לציין שמדובר במחלקה שיקומית שאליה הועבר המשיב כשבוע וחצי לפני החלטת הוועדה. עוד יש לציין כי הן הערכת הרופאים והן הערכת הוועדה היא כי המסוכנות שבו היא ברמה נמוכה לעצמו ולאחרים.

לאחר ששקלתי את טענות הצדדים בדיון היום, ונוכחתי גם לדעת כי מסירות ההורים לבנם המשיב היא רבה ונכונותם לטפל בו ולחזקו ולהשגיח עליו במהלך החופשה, היא נכונות בעלת משקל, וגם שמעתי את המשיב ויכולתי להתרשם ממצבו, אני מחליט כי המשיב יוכל לצאת לחופשה ראשונה חד פעמית של עד שלוש שעות בליווי ההורים, אל תחום השיפוט של עיריית חדרה להיות עם ההורים אשר יקחו אותו מביה"ח ויחזירו אותו אליו כנדרש.

לאחר שחופשה זו תקוים ואקבל דיווח מעודכן מאת רופאי ביה"ח על אודות כל הקורה עם המשיב, החופשה והמסוכנות התנהגותו וכדומה, אשוב לדון בעניינו של המשיב ובאשר להמשך היציאה לחופשות.

אבקש לקראת הדיון הבא בעניינו של המשיב גם תונח בפני סקירה של העו"ס של ביה"ח בכל הקשור למשפחה, לתנאים, להשגחה וליחס עם ההורים וכו' וכל פרט אחר כפי שיראה לה דרוש לעניין."

12. בהתאם לכך, ערכה העובדת הסוציאלית של בית החולים סיכום ביניים, כרשום במסמך מיום 27.1.20. בסיכום זה נרשם, בין היתר, כי ההורים הופנו לטיפול תומך, וכי "במהלך הטיפול ניכר כי הוריו של [המשיב] ... מהווים מערכת תמיכה משמעותית ונוכחות עבורו. ... הם נכונים ורוצים להיות שם עבור [המשיב] ... וזאת במתן עזרה, ליווי, ערנות למצבו הנפשי והקפדה על קבלת טיפול באופן שוטף. ... ניכרת התמסרות והתמדה של ההורים לתהליך הטיפול, כמו כן בולט הרצון בקבלת תמיכה, מידע והבנת דרכים נוספות לסייע לבנם ולהמשיך להוות מערכת תמיכה משמעותית ומיטיבה עבורו."

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 20-201852 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-0143757 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

13. באשר למצבו של המשיב במחלקה ויציאתו לחופשה ככתוב בהחלטה הנ"ל מיום 20.1.20 נרשם בפרוטוקול הדיון מיום 9.2.20 :

"מפי הצדדים:

בישיבה הקודמת מיום 20.1.20, נרשם כי המשיב יוכל לצאת לחופשה ראשונה חד פעמית עד 3 שעות בליווי ההורים אל תחום השיפוט של עיריית חדרה להיות עם ההורים אשר ייקחו אותו מבית החולים ויחזירו אותו אליו כנדרש. עוד נרשם לאחר חופשה זו בית המשפט יקבל דיווח מאת רופאי בית החולים על הקורה עמו ועל התנהלותו. כמו כן נרשם, כי תונח בפני בית המשפט סקירה של העובדת הסוציאלית של בית החולים בכל הקשור למשפחה וכו'.

המשיב אכן יצא לחופשה ביום 29.1.20, ליוו אותו שני ההורים. היציאה הייתה אל העיר פרדס חנה. גם אחותו של המשיב השתתפה. נפגשו במסעדה, הייתה ארוחה שהות משותפת ולאחר מכן החזירו ההורים את המשיב לבית החולים.

ההורים:

לא הייתה כל תקלה. הכל עבר כשורה.

ב"כ המערער:

אני לא קיבלתי דיווח מבית החולים.

צפייה במערכת נט המשפט מעלה שלא התקבל דיווח נוסף.

בית המשפט:

נדמה לי שניתן להמשיך בדיון אף בלא הדיווח הנוסף הנ"ל."

על כך איש מהצדדים לא העלה הסתייגות, טענות הצדדים נשמעו. נרשמו גם דברי אימו של המשיב, והוחלט כי "לאחר עיון בחומר ושקילת טענות הצדדים, תינתן החלטה שתומצא להם", והרי היא פסק הדין הנוכחי, כרשום לעיל ולהלן.

14. האשפוז הכפוי של החולה בבית החולים, שתי מטרות לו. האחת, עניינה בעיקר הסדר החברתי ובטחון הציבור. השנייה, עניינה הטיפול בחולה ובמחלתו. היינו, מצד אחד, להגן על שלום הציבור, שלומו של החולה, ושלומו של מי מבין הציבור, לרבות במקרה דנן, שלומה של נפגעת מעשה העבירה, ילידת 1993. מצד שני, לטפל במשיב ובמחלתו, טיפול פסיכיאטרי, תומך ומשקם, על מנת להביא להטבה יציבה במצבו, הפחתה של מסוכנותו, הקלה בתנאי האשפוז וקידום השיקום של החולה (ע"י מתן חופשות), במקרה המתאים להמיר את האשפוז בטיפול מרפאתי כפוי בקהילה, ולבסוף, שחרורו של החולה והחזרתו לחיים בקהילה, אם תשתכנע

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 20-01-21852 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-43757 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

הוועדה הפסיכיאטרית "כי אין עוד הצדקה להמשך אשפוזו נוכח מצבו הנפשי ונוכח מידת המסוכנות הנשקפת ממנו, בשים לב למצבו הנפשי" (ככתוב בס' 28(ב) של החוק).

15. נעיר, כי מטרת האשפוז הכפוי הפלילי אינה, להבנתי, להביא את החולה למצב בו הוא יהיה מסוגל לעמוד לדין, כדי שהיועץ המשפטי לממשלה יוכל לחדש את משפטו, פעולה שאינה נחשמת מראש, במקרה דנן, שכן צו האשפוז נגד המשיב הוצא לפי ס' 15(א) של החוק, ולא לפי ס' 15(ב) של החוק. המטרה היא השגת אותו מצב יציב משופר ומפחית סכנה, כך שניתן יהיה להחזיר את החולה לחיים בחברה, בקהילה, אם כאדם חופשי או תחת כפייה של מעקב וטיפול רפואי בקהילה, ככתוב בס' 15(ד) של החוק, שעה שהוברר, כי נוכח מצבו הנפשי של החולה, "אין בכך כדי לסכן את שלום הציבור או את שלום הנאשם" (צ"ל – שלום החולה), ובענייננו, הדגש הוא על שלומו של הציבור, או מי מבין הציבור.

16. עוד נציין, כי הואיל וצו האשפוז נגד המשיב הוצא על פי ס' 15(א) של החוק, ולא על פי ס' 15(ב) של החוק, לא ניתן לפעול כלפיו לאחר שחרורו מן האשפוז, ולשם שמירה על שלום הציבור, בצעד מן הצעדים בהם ניתן לנקוט על פי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, תשס"ו-2006. כמו כן נראה כי אין להחיל עליו תנאים נוספים של שחרור ופיקוח ככתוב בס' 28(ב) של החוק, הניתנים להפעלה על ידי וועדה פסיכיאטרית מיוחדת.

17. ככתוב בס' 28 של החוק, בתקופת האשפוז מובא עניינו של המשיב לפחות אחת לשישה חודשים לבדיקתה של הוועדה הפסיכיאטרית, והיא מוסמכת, בין היתר, להתיר לו לצאת לחופשות, וכן לקבוע את תנאיהן, תנאים של פיקוח, והשגחה שעיקרם ליווי ומגבלות זמן ומקום, עד אשר לבסוף, אם הכל מתנהל כהלכה לאורך זמן מספיק, יוצא החולה לחופשות לפי שיקול דעת המנהל. למנהל מסור גם שיקול הדעת שלא לאפשר לחולה לצאת לחופשה, על אף החלטת הוועדה, אם חל שינוי בנסיבות וברמת הסיכון הנשקפת מן החולה, המצדיקה זאת. אציין, כי להבנתי, בכל יציאה של חולה לחופשה טמון, ככלל, גרעין של סיכון, שכן, מחלת הנפש אשר התפרצה בנפשו של החולה, ממשיכה (כאמור, ככלל כפוף לחריגים, אך לרוב), לקנן בו, לעיתים היא נסתרת או משנה גוון, ומאופיינת על ידי מצב לבילי, ובתנאים מסוימים, במיוחד בהיעדר מעקב וכאשר החולה לא נוטל את תרופותיו, או שעה שהוא נמצא בסביבה בה פועלים גורמי דחק, בלא מסגרת ותמיכה, עלולה היא להתפרץ שוב. נוסף כי חוק טיפול בחולי נפש אינו מדבר על ריפוי מן המחלה, אלא על טיפול בה, העשוי להביא לאיזון ושיפור יציב ומספק במצבו של החולה, שעמו מושגת גם הפחתה ממשית ויציבה של מסוכנותו, לרמה המאפשרת לחברה ליטול את הסיכון שבהימצאותו מחוץ למתחם בית החולים, בחברה.

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 20-01-21852 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-43757 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

18. כאמור, הוועדה הפסיכיאטרית היא זו המוסמכת לאשר לחולה לצאת לחופשה, וכן לקבוע את תנאיה. לצורך זה עליה להכיר ולבחון את רקעו, עברו, מצבו, מחלתו, אישיותו, ואת מהלך הדברים לגבי החולה, על מנת שתוכל להגיע, באשר לחופשות, להחלטה מושכלת שאין עימה הימור או נטילת סיכון בלתי מחושב, או בלתי זהיר. לעיונה של הוועדה, נמסר חומר, הכולל את התיק הרפואי והסיעודי של החולה (קרדקס, ביקורים), וכן סקירה מעודכנת של מנהל המחלקה בה מאושפז החולה. המנהל סוקר בהפנייתו אל הוועדה את הנתונים הנדרשים (אבחנות רפואיות, סיבת האשפוז, המחלה הנוכחית, עבר פסיכיאטרי, המצב והקורה עם החולה במחלקה, מצבו הנפשי כיום, הטיפול התרופתי הנרשם לחולה, מסוכנותו של החולה עצמית, לאחרים, יעד אלימות אפשרי, ההכנה שנעשתה לקראת הדיון בוועדה, וכן דיון וסיכום, הכולל את המלצתו באשר לרצוי וניתן להחליט לגבי החולה, נוכח מצבו). מכלול נתונים אלו, בצירוף נתונים נוספים, תוך היעזרות בעובדים סוציאליים, ובקיום קשר מתאים עם בני משפחתו של החולה, והערכה באשר למצב בו הוא ימצא עם שחרורו, לחופשה, לשהות בקהילה או במסגרת מוגנת ותומכת בקהילה, אף אם היא כפויה, או עם שחרורו המוחלט, יש בו כדי לאפשר לוועדה להגיע למסקנה מושכלת ומנומקת, שאינה בגדר ספקולציה גרידא, הנתונה גם לבקרתה של ערכאת הערעור, שעה שהחולה, קרובו, וכן היועץ המשפטי לממשלה, זכאים לערער על החלטת הוועדה. (סי' 29(א) לחוק).

19. עוד נעיר כי ההוראות המיוחדות שבחוק החלות על חולה שביצע מעשה רצח או ניסיון לרצח, בדיון בפני הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת, אינן חלות על מקרהו של המערער. יחד עם זה, העיקרון הכתוב בס' 28(ג) של החוק, כוחו יפה גם לגבי חולה רגיל, אך בשינויים ובהתאמות הדרושים. ניתן איפה לנסח פרפראזה המתייחסת לסעיף האמור, אשר תאמר כי "הוועדה הפסיכיאטרית הרגילה תאשר לחולה (שלא ביצע מעשה רצח ושלא ניסה לרצוח) חופשה, רק אם סברה כי חל בו, לאורך זמן מספיק, אותו שינוי מיטיב במצב הנפשי אשר יש בו, בשים לב לתנאי השחרור והפיקוח, כדי לשלול ברמת וודאות נאותה, את מסוכנותו של אותו חולה לשלום הציבור, לאנשים מסוימים או לעצמו".

20. עולה אם כן השאלה, כיצד יימדד אותו "אורך זמן" מספיק או סביר או נדרש, שיש לבחון לאורך תקופת הימשכותו, את מצבו של החולה, על מנת לאפשר לוועדה להגיע למסקנה מושכלת אם ניתן להוציאו, נוכח תמונת מצבו הכוללת, לחופשה, בלא לסכן את הציבור, או מי מבין הציבור, סיכון שאין זה ראוי להעמיד לפתחם. את אורכו של הזמן האמור, אין ללמוד מיתרת התקופה שנותר כי תחלוף, עד לתום תקופת הצו המרבית. תקופה זאת נקבעה, אך

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 20-01-21852 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-43757 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

כהגבלה מקילה לשם שמירה מפני פגיעה קשה מדי בחירותו של החולה, שגם לו שמור, כבוד כאדם, אף אם פגוע, מחמת מחלתו ומעשהו. התקופה המרבית נגזרה מדין עונשה של העבירה. תקופת האשפוז הנדרשת נגזרת אך מן הטיפול, תוצאתו, קיומו, מיידיותו ואפשרות התרחשותו של הסיכון, מחומרת הסיכון טיבו ומהותו, הפחתה במסוכנותו של החולה, והשגת מצב יציב שלאורו נשללת המסוכנות לציבור ולמי מבין הציבור, ולחולה עצמו, במידה מספקת, ובמקרה של הוועדה המיוחדת, ברמת וודאות גבוהה. אורך התקופה ייגזר על כן על פי היותו מספק, כדי להביא בפני הוועדה נתונים ומסכת דברים כזו, שאינה רגעית, אלא בעלת עומק, יציבה ומתמשכת, המאשרת את שלילת המסוכנות שבחולה, במידה מספקת ומבוססת, כנדרש.

21. המערער מתבסס בטיעוניו, בין היתר, על החשיבות הנעוצה בכך שהחלטות הוועדה והחלטות ערכאת הערעור על החלטותיה, לא תפגענה, באמון הציבור במערכות השלטון שמטרתן, בין היתר, לשמור על בטחונו ושלומו של הציבור. השמירה על אמון הציבור במערכות אלו לא תושג על ידי השמתו של חולה הנפש, שלא לצורך, באשפוז כפוי, שעה שהוא אינו מסכן מעבר למידה נסבלת, בה ניתן לשאת, את שלומו של הציבור. אמון הציבור יישמר, שעה שעניינו של החולה, ויציאתו לחופשה, ייבחנו באחריות, בשקידה ולעומק, ובאופן מאוזן אך זהיר, תוך שמירה על כללי הצדק הטבעי והוראות החוק, ובלא לפגוע בחירויות האדם ובכבודו, שלא לצורך, על ידי האחראים על כך (הרופאים, מנהלי המחלקות, הפסיכיאטר המחוזי וסגניו, הוועדה הפסיכיאטרית ויושבי הראש בה), ולבסוף, גם על ידי בית המשפט בערעור על החלטות הוועדה.

22. מנגד, שם ב"כ המשיב את יהבו על השינוי שהושג בהליך הפלילי שבגיניו הוצא צו האשפוז בהגדרת העבירה, בכך שבעקבות ההסדר הדיוני, הומרה העבירה המיוחסת למשיב, עבירה של אינוס, לעבירה של מעשה מגונה בכוח. נוכח זאת, טוען ב"כ המשיב, לא היה המשיב צפוי אלא לעונש קל ביותר, אפשר אף לעונש של מאסר מותנה, או מאסר לתקופה קצרה ביותר, כך שראוי לשיטתו, כבר עתה או בקרוב מאוד, לסיים את אשפוזו הכפוי הפלילי של המשיב, בבית החולים. טענה זאת יש לדחות. כמוסבר לעיל, אין לקשור בין תקופת האשפוז הכפוי והטיפול הדרושים, לבין דין העבירה, אלא כמגבלה על אורכה המרבי של תקופת האשפוז הכפוי הפלילי, תוך שניתן להמשיך לאחר מכן, אף ברצף, באשפוז כפוי אזרחי. יתר על כן, החוק עצמו מגדיר כי יש להתחשב ב"נסיבות העבירה", ואינו נוקב בדין העבירה. ובענייננו: נסיבות העבירה חמורות ביותר, שכן ברור כי למעשה היה כאן ניסיון לאנוס, ולא אך מעשה מגונה בכוח.

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 20-01-21852 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-43757 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

23. אנסה לסכם: הכלל הוא כי דיונה של הוועדה בעניינו של חולה הנפש המאושפז בבית החולים במסלול באזרחי, אך כך גם לגבי המסלול הפלילי, צריך כי יהא חף מכל שיקול של נקם, גמול, ענישה, או הרתעה. ההבדל ביניהם אינו אלא שימת הדגש על השמירה על שלום הציבור, שלום שכבר הופר, בביצוע מעשה העבירה הפלילית, להבדיל מאשפוז אזרחי, אשר אפשר שירה, רק על סמך החשש למסוכנות ולקיום אירוע שטרם בא לעולם, אך צפוי ממשיית כי יקרה. אין לפגוע בחירותו של החולה מעבר למידת הנדרש. מידת הנדרש תלויה בעיקר במידת המסוכנות. אם לאורך זמן מספיק מידת המסוכנות שבחולה היא נמוכה ויציבה ותנאי ההשגחה והפיקוח ושאר מגבלות החופשה נאותים, ראוי לאפשר לחולה לצאת לחופשה. בהחליטה על כך הוועדה שוקלת, בין היתר, ככתוב בס' 28(ב) של החוק, את סיכויי שיקומו של החולה – ובעניינו, נראים הסיכויים כטובים שעה שהמשיב מאושפז במחלקה השיקומית; נסיבות העבירה שעבר המשיב – אכן כאן השיקול הוא ממשי, ולחובתו; עברו הפלילי של המשיב – אין לו כל עבר פלילי; משך הזמן שחלף מאז תחילת האשפוז – כאן הדברים אינם פשוטים.

24. כפי שהסברתי לעיל, אין לבחון את משך הזמן בהתייחס ליתרת תקופת האשפוז המרבית מכוח הצו. יש לבחון אותו, בעיקר, בשאלה האם ניתן לבסס עליו מסקנה רפואית הנתמכת על ידי השכל הישר וניסיון החיים, באשר להערכה בדבר מסוכנות נמוכה, במידה מספקת. בעניינו, הזמן שחלף במקרה דנן מאז השמתו של המערער בבית החולים – 15.4.19 ועד היום מתארך אך לתקופה של 10 חודשים. האם די, בנסיבות המקרה דנן, בו כדי לאפשר למשיב לצאת לחופשה כיום?

25. אכן, זו היא תקופה קצרה, שבדרך כלל, לא הייתי מקבלה כמספקת. אך יש לשקול כל מקרה לגופו. טול למשל מקרה של אישה שזה אך ילדה, ומחמת דיכאון שלאחר לידה קיפחה את חייו של פרי בטנה. אין לשלול במקרה כזה שחרור מן האשפוז, לאחר תקופה קצרה בהרבה ממה שעשוי להיקבע, לגבי מקרה אחר, בו קיפוח החיים נגרם מסיבה אחרת. במקרה דנן, אנו רואים, בנוסף למפורט לעיל, כי המשיב נתמך על ידי ההורים, המהווים מלווים נאותים שהמשיב מכבדם. ברקע, מספר נסיבות מקלות, בכך שהאב נטל אחריות והביא את המשיב אל בית החולים רמב"ם, ממש ביום המקרה, אך הפעולה נכשלה. גם בנסיבות המקרה עצמו ניתן לראות פרט מסוים מקל, אך משקלו מועט, אם בכלל. גם עצם העובדה כי החופשה הראשונה עברה ללא כל תקלה, מעין פתיחת צוהר ותמיכה לכיוון של שיקום והחלמה, גם לה יש חשיבות. ולכך אוסיף משקל מה אותו יש לייחס להתרשמותי שלי אודות מצבו של המערער ומסוכנותו, על פי מהלך הדברים כחלק מבירור הערעורים עצמם.

בית המשפט המחוזי חיפה

13 פברואר 2020

ע"ו 20-01-21852 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-43757 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

26. בשוקלי את כל האמור, ובנסיבות המיוחדות של המקרה דנן, תוך שאני ער לתחושותיה ופחדיה של קרבן מעשה העבירה, אני מחליט לדחות את ערעורו של המשיב. את ערעורו של המערער אני מקבל חלקית, בכך שעד לדיונה הבא של הוועדה בעניינו של המשיב, ימשיך המשיב לצאת לחופשות בליווי ההורים או מי מהם, ביחד עם אחותו, למשך עד 3 שעות, באזור תחום השיפוט של העיר חדרה. מנהל המחלקה יסדיר עם ההורים דרכי התקשרות יעילים לכל מקרה של דיווח על תקלה. הוא יוכל גם כן, למנוע את היציאה לחופשה, אם נסיבות או אירועים בעלי משקל יצדיקו זאת. נפגעת מעשה העבירה תיודע על כל יציאה לחופשה, אלא אם תודיע שאינה חפצה בכך. הדיון הבא של הוועדה בעניינו של המשיב צריך כי יתקיים, על פי הסדר הרגיל, סמוך לפני 6.7.20. איני מביע דעה, אם יהא זה מוצדק לדון בעניינו לפני כן, כפי שרשאית הוועדה לעשות, אך אינה חייבת, "בכל עת אם ביקש זאת החולה או המנהל", ככתוב בס' 28(א) של החוק.

ניתן היום, י"ח שבט תש"פ, 13 פברואר 2020, בהעדר הצדדים.

שמואל ברלינר, שופט עמית